

מיכאל אברהם

משמעותה של ציונות-דתית בימינו

כבר התרגלנו לחלוקה הדיכוטומית בין חרדים לבין ציונים-דתיים. לכולנו ברור שהיחס לציונות מאפיל על פרמטרים חשובים אחרים, שלגביהם אין הסכמה בתוך הקבוצה הציונית-דתית. מאז ומעולם היו בה גוונים ליברליים יותר ופחות, שמרנים יותר ופחות, ימניים יותר או פחות (אם כי החלוקות הפנימיות משתנות עם הזמן) ועוד. התחושה שהציונות-הדתית היא מחנה קטן שנמצא במתקפה דו ראשית, מהחילוניות מחד ומהחרדיות מאידך, גרמה לביצור המחנה תחת הכותרת של ציונות-דתית.

בדור האחרון מתחילה לבצבץ חלוקה אחרת של השיח הציבורי: חרד-לים ושאינם כאלו. ברור שגם החלוקה הזאת היא גסה, וניתן היה לפצל כל אחת משתי הקבוצות לכמה גוונים, ועדיין תחושתו היא שהחלוקה הזאת יכולה וצריכה להחליף את הדיכוטומיה הנוכחית. החרד-ליות הולכת ונעשית חלק בלתי נפרד מהתפיסה החרדית, ובכך משורטטים קווי תיחום אידיאולוגיים חדשים. על אף זאת השיח שלנו נוטה להיצמד לחלוקה הישנה (ע"ע "בחירת רב ראשי ציוני", ובמאמרי במוסף "שבת" של מקור ראשון, מתאריך 7.3 שנה זו). קדושתה של אחדות המחנה מחפה על כל המחלוקות, כפי שאמר פעם הרב נריה "יבורך הטשטוש המאחד" (constructive ambiguity).

סביב הפולמוס האחרון על גיוס בני ישיבות והפגנת החרדים ניתן היה לראות לא מעט מרבני האגף החרד-לי מצטרפים למסע שקשה לי למצוא לו הצדקה מוסרית כלשהי, פרט למגננה נואשת (ולא הגונה) שמטרתה לשמר את דמותה של החברה החרדית ולגונן עליה מפני אלו שמוצגים (בשקר) כקמים עליה לבלותה. כל ערכי הציונות-הדתית התנדפו בעשן. אבל זה רק קצה הקרחון. לא אחזור שוב לפולמוסים על

לימוד תנ"ך, מכוני הוראה, היחס אקדמיה בכלל, הופעת נשים בכנסים, לימוד תורה ופרסום מאמרים תורניים שלהן, מסעות הטפה נגד מערכת המשפט ומשרד החינוך, ועוד.

המחנה הליברלי (אין לי שם טוב יותר עבורו. מחכה לקופירייטר), מכונה על ידי השמרנים בשמות כמו לייט, ניאור-רפורמים, רעבלאך וכדומה, כל זאת כחלק מהדה-לגיטימציה שהם מנסים לעשות לו. השמרנים מנסים בכל כוחם למנוע את הלגיטימציה לתפיסה הזאת בשדה הדיון הדתי והרוחני, ולמען האמת הם די מצליחים בכך.

אחד הביטויים המובהקים לתופעת ההשתלטות על השיח, היא אותה קבוצת רבנים בהרכבים וגוונים דומים למדי, שמכונה מדי פעם "רבני הציונות-הדתית".

קבוצה זו מכריזה בראש חוצות מזה עמדת הציונות-הדתית בכל מיני נושאים שעל הפרק. זה יכול להיות סביב בחירת רב ראשי לישראל או לירושלים, או סביב שאלות החקיקה, הקרן לידידות וקייטנותיה, הגיור, הגיוס וכדומה. הציבור הרחב עומד בפני תמונה שכופה עליו לזהות את עצמו עם "ערכי הציונות-הדתית" או להיפלט החוצה. גם אלו שמתנגדים לעמדות הללו עושים זאת בשפה רפה, כי מי יכול לצאת נגד דעת תורה הציונית-דתית? וכי איננו ציוני-דתי?

הגיע הזמן לומר בקול ברור וצלול: אוסף הרבנים הזה, שחלקם בהחלט תלמידי חכמים חשובים, הם "רבני הציונות-הדתית" מטעם עצמם וקומץ חסידים בלבד. אך כולם שייכים לתפיסה הציונית-דתית. אבל כאמור השאלות החשובות שעל הפרק אינן קשורות לציונות-דתית. זהו קו אנכרוניסטי שהגיעה העת להיפטר ממנו. בשאלות

החשובות באמת, במלוא הכבוד, איני רואה אף אחד מהם כרבי. אני חולק עליהם (או על חלקם). גם הם לא עשויים מקשה אחת) כמעט בכל שאלה שעל הפרק. יחסם לנשים, לחכמות חיצוניות, לנכרים, לשינויים לגיטימיים בהלכה, לדרך החינוך (הפרדה, לימוד תורה לנשים) והתנהלות החברה (מעורב או נפרד), לזכויות אדם, לתפיסת היהדות וההלכה במדינה, אופן פסיקת ההלכה ועוד. בגלל הטשטוש ה"מבורך" הזה אני מוצא עצמי מואשם בכך ש"רבני הציונות-הדתית" (או חלקם) מתנגדים לרב סתיו ולדרכו ומביאים לבחירת רב ראשי שמרני, מתנגדים להשכרת דירות ללהט"בים, אומרים שכבודה בת מלך פנימה ואסור לאישה מישראל להחזיק במשרות ציבוריות או ללכת לשירות לאומי, אוסרים השכרת דירות לגויים, מוחים על "החקיקה האנטי דתית", ושאר אמירות שלא מייצגות את השקפותיי.

מה גורם לדוֹמיננטיות וההגמוניה של החרד-לים ולהשפעה הלא פרופורציונית שלהם על דרכו של הציבור הציוני-דתי ועל תפיסתו? לדעתי יש לכך ארבע סיבות עיקריות: ראשית, הנימוס והצניעות (המופזים לדעת) של הרבנים שלא שייכים למחנה הזה, שנוטים להתבטל בפני עמיתיהם השמרנים ולא לענות להם כאיוולתם. שנית, היותם של אנשים (ובהם רבים מנציגי הציבור שלנו) חסרי כלים תורניים לשפוט גדלות בתורה, ולכן הם מתרשמים מאורך הגלימה והזקן, או מהגיל, ואולי גם מהסיפורים (הנכונים לפעמים) על הידע התורני המופלג. זאת על חשבון מקוריותו, שכלו הישר, מעורבותו בנעשה בעולם, השכלתו הכללית, ושאר פרמטרים לא פחות חשובים לגדלות בתורה בימינו.

שלישית, אחוז המזכירים ששייכים לזרם החרד-לי גבוה בהרבה מאחוזם באוכלוסיה הכללית, ודבקותם בדרכם גבוהה. הסיבה הרביעית היא האנכרוניזם שרואה את קו החזית הרלוונטי היום על הציר הציוני-דתי - חרדי. אם אני ציוני ואני גם דתי אני כמובן משתייך למחנה שמונהג על ידי רבנים אלו. אך יש הרבה משותף בינינו. כולנו מחוייבים לתורה ולהלכה, וכמובן להרבות כבוד שמים ויהדות. זה נכון גם ביחס לחרדים. ביחס לחרד-לים יש עוד נקודות דמיון, אנחנו אומרים הלל ביום העצמאות, ואולי גם תומכים בהיתר המכירה (יש גם חרדים שתומכים בו). אבל במישור המעשי מה שיותר חשוב הוא מה אומרים הערכים הללו בפועל. כאן איני רואה כמעט שום דבר משותף בין המחנות. הטשטוש הזה גורם לעיוותים בעיצוב דעת הקהל, כפי שאנסה להראות כעת.

נתבונן על המסע הסוער שמתנהל בחודשים האחרונים נגד גל החקיקה ה"אנטי דתית". רבנים ואישי ציבור חרדים וחרד-לים חוזרים ומצביעים על התנהלות אנטי יהודית ואנטי דתית של הממשלה. כמובן גם המשתל-פים אנשי הבית היהודי ששותפים ל"ממשלת הזדון" ולהחלטותיה מואשמים בחלק מהאחריות. שלא לדבר על ח"כים ושרים ממפלגות "חילוניות" ר"ל. יש על כך קונצנזוס בין האגף החרד-לי של הציונות-הדתית לבין החרדים.

ערוץ 7 מדווח לנו: "שר השיכון נפגש עם הרב הראשי הספרדי ודן עמו בגל

הגיע הזמן לומר בקול ברור וצלול: אוסף הרבנים הזה, שחלקם בהחלט תלמידי חכמים חשובים, הם "רבני הציונות-הדתית" מטעם עצמם וקומץ חסידים בלבד

החקיקה בנושא דת ומדינה. הרב יוסף הביע את דאגתו והשר אריאל הצטרף לחששות". הלינק בכתבה מעביר אותנו ישירות לחוק של רב ראשי אחד. רבני הר המור והמקורבים להם (מה שקרוי רבני "הקו") מצטרפים למחול השדים ביתר שאת ויתר עוז, בעקבות הנחיות של רבם (הרב טאו). ארגון ליב"ה שפועל מטעמם ומפעיל אותם יוצא למסע "הסברה" ברחבי הארץ, ובמסגרתו ניתנים "שיעורים" אודות "החקיקה האנטי דתית" ומשמעותיה. בין היתר הגיע ללוד הרב מיכה הלוי, רבה הראשי של פ"ת, לתת "שיעור" על נושא החקיקה הדתית (לבדיקת היועץ המשפטי לממשלה, לאור כללי התקשיר שחלים על עובדי השירות הציבורי, הכולל ברשימתו

בפירוש גם רבני ערים, שאוסר ביקורת שלהם על פעולות חקיקה של הכנסת). הגדיל לעשות הרב ליאור, שבמכתב שפורסם באתר הפייסבוק שלו בעקבות חטיפת הנערים כותב את הדברים הבאים: "אם נחשוב שהצרות באות במקרה וממנהג העולם ולא בגלל מעשינו, הקב"ה יעניש אותנו על עצם מחשבה זו, מפני שהשפוש במעשים הוא מצווה מן התורה... אך יתרה מזאת, הנהגת עם ישראל צריכה לבחון את פעולותיה, במיוחד בתקופה האחרונה. לצערנו עדים אנו להידרדרות קשה בגישתה של הממשלה ביחד לדמותה היהודית של המדינה. ישנה מתקפת חוקים שהמכנה המשותף שלהם הוא פגיעה וכרסום בציון היהודי של חיינו הציבוריים, כמו פגיעה במבנה התא המשפחתי, פגיעה בהליכי הגיור על פי התורה, וניסיון לפגוע בדרישה שהמתגייר יקיים תורה ומצוות ועוד חוקים אחרים כיו"ב. מטרת מתקפת חוקים זו היא לטשטש את ייחודו של עם ישראל ולעשותו ככל הגויים ח"ו". יובל דיסקין כבר העיר על כך שמוחר שהקב"ה בחר להעניש דווקא שלושה נערים דתיים, בחורי ישיבה. טוב, הוא כנראה לא שמע על "בקרובי אקדש". ועתה למשת"פים. באתר כיפה מופיע הדיווח הבא: "הרב צבי טאו, נשיא ישיבות הר המור, החליט להתנתק מישיבת 'שבי חברון' תמיכת לורס ישיבות הר המור, זאת בעקבות תמיכת הרב חננאל ארתור, ראש הישיבה, במפלגת הבית היהודי. לאחר מגעים בין

הרבנים עצמם ובין קרוביהם, כינס הרב אתרוג את תלמידי הישיבה והודיע: הרב טאו ימשיך את הקשר עם הישיבה, והישיבה תתנתק מהבית היהודי". וואו, ניצלנו ב"ה. לפני מספר ימים הגיע לקבוצת גוגל של הגרעין התורני בלוד המייל הבא: "מצורף ניתוח עומק של התהליכים בציבוריות הישראלית, בדגש על המיקום של הציבור הדתי. הניתוח נכתב על ידי הרב יוסף קלנר מירושלים, מהמעמיקים שבתלמידי הרב צבי יהודה קוק". אצתי רצתי לקרוא את הניתוח המעמיק, אולי אוכה סוף סוף לרדת לעמקי סודותיה של אמונת עיתנו. קראתי ומצאתי מלל שטוח, דוגמטי ולא מנומק, רווי בהשמצות מכוערות כלפי הרב סתיו, נפתלי בנט והרב אלי בן דהן. הוא נכשל כל פעם מחדש באד הומינם (התייחסות לאומר ולא לנאמר) ובאיסורי לשון הרע למהדרין. במלחמה נגד ממשלת הודון הכל הולך. אם זה מה שנקרא "ניתוח מעמיק", האמינו לי, לא הייתם רוצים לפגוש בסמטה חשוכה ניתוח לא מעמיק.

מאבקים אידיאולוגיים לא מתברכים מטשטוש. בתוקף ובקול צלול

להוותנו יש עדיין כמה כישלונות ציוניים-דתיים בין רבני הערים. אמנם לא הרבה ב"ה, אבל בכל זאת זה מסוכן. שוב מדובר בחוק שנתמך בעיקר על ידי ח"כים דתיים, וממניעים שקשורים לתפיסתם (אציין שבמישור ההלכתי אני נמנה על המחמירים בגיור, ועל המתנגדים לגיורי המערכת של הרב דרוקמן). אבל נניח שיש התנגדות אליו מסיבה כלשהי, מה "אנטי דתי" כאן? החוק השלישי הוא חוק הפונדקאות, שמאפשר גם לבני זוג מאותו מין להביא לעולם ילדים בהליך פונדקאות ולגדל אותם. זה החוק הכי מבלבל מבחינת ההדיוט המצוי, שכן לכאורה נראה שלא משנה מה דעתנו לגבי התורה אוסרת זאת. הרי זה ממש חוק "אנטי דתי", לא? אבל מה לעשות, ככל הידוע לי אין שום איסור על זוג בני אותו מין לגדל ילד. יש כמובן איסור על חיי אישות כאלה, אבל בה במידה יש גם איסור לחלל שבת. האם משהו תומך במניעת פונדקאות ממחללי שבת? ומה על בועלי נידות ואוכלי טריפות? מה ענין "אנטי דתיות" להכא? מדובר בחקיקה הומנית והגינית, שמתבקשת מזכויות האזרח שהן אכן יסוד במדינה שלנו, ולכן בעצם בלתי נמנעת. היא לא כופה על אף אחד כלום, אלא רק מונעת כפייה לא מוצדקת. הדבר האחרון שניתן לומר עליה שהיא "אנטי דתית".

מה פגם מוצאים הרב קלנר ועמיתיו בחוקים הללו, או בלשונו "הצונאמי המדהים של גל החקיקה האנטי דתית"? גם אם יש לו נימוק כלשהו, הוא לא הספיק להגיע אליו בשיעור. הטעון היחיד שמצאתי במאמרו ה"מעמיק" הוא הצבעה על ה"רשעים" שיזמו את החוק (לפיד, שטרן והמסתעף). מה מכל ההזיות הפרנואידייות הללו (כדאי לקרוא שם. זה ממש עניין לאבחון מקצועי)

שייך למושג הצינונית-דתית? (איזה חרדי לא היה חותם על כל מילה מדבריו?) מה מכל אלו קשור לתפיסות התורניות שלי? מאומה.

המסקנה המתבקשת היא שהיום חשוב למתוח את קווי החזית מחדש לאורכם של צירים כמו שמרנות מול חדשנות, ליברליות וכפייה, דמותה של המדינה, התנהלותה של הרבנות הראשית, יחס ל"אחרים" וכו'. ברור שכמו כל חלוקה גם זו לא תמצה עומק הדין. שום קבוצה אינה מקשה אחת, לא החרד"לית ולא האחרת. אבל זה מובנה במחלוקות בין קבוצות אידיאולוגיות. בכל אופן, אלו קווים הרבה יותר רלוונטיים מהקו של ציונות-דתית, לפחות ברמה המעשית. כולנו מגדירים את עצמנו לפי יחסנו להקמת המדינה, כשזו כבר קיימת כמעטו שבעים שנה, כאותו מדרש בבראשית רבה שמספר על הוויכוחים האם לברוא אדם: "ר' הונא רבה של צפורין אמר עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם אלו ומתעסקין אלו עם אלו בראו הקדוש ברוך הוא, אמר להן מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם". למה לריב על חלב שגשפך, היום ב"ה יש לנו כבר סוגיות אחרות לריב עליהן.

ומה על ארץ ישראל? הרי בזכותה ולמענה עושים את כל הטשטוש המאחד הזה? אין לי אלא להביא כאן את דבריו של הרב קלנר: "ארץ ישראל היא כבר לא הנושא. המאבק הזה שייך למושגי העבר, על כל פנים הוא כבר איננו עיקר המאבק שלנו... יש צורך דחוף להבין מהו המאבק הבא, ולהתכונן אליו, ויפה שעה אחת קודם. רובצים לפתחנו עימותים קולוסאליים, הגורמים מתח לא פחות מהמתח שהיינו בו בעשרות השנים האחרונות ביחס לארץ ישראל. והמתח הוא אולי אף בעוצמות גדולות הרבה יותר, אבל עכשיו הנושא הוא אחר. הנושא הוא - זהות ותרבות. הגדרת המהות של מדינת ישראל. האם מדינת ישראל היא מדינה שיש לה חותם יהודי, או שמא היא מדינת כל אזרחיה?". דברי פי חכם חן.

לסיום, אני קורא כאן לחבריי ורבותיי הרבנים הלא חרד"ליים להפסיק להתבטל בפני הקבוצה החרד"לית. עלינו לשמש פה לקבוצה שבינתיים נראה שאין לה פה רבני צלול דיו. ארגונים כמו צהר ובית הלל לא מבטאים עמדות מספיק ברורות, ולא ממצבים את עצמם כאלטרנטיבה ברורה לעמדה החרד"לית, ועוד פחות מוכנים להעמיד את ראשיה במקומם. השיח שלהם הוא עמום, ולא בכדי. אין זה אומר שהשיח בהכרח חייב להיות לא מכבד (כמו שנהגת כעת הקבוצה החרד"לית). אבל מאבקים אידיאולוגיים לא מתברכים מטשטוש. מחלוקות יש לברר, בתוקף ובקול צלול. עלינו להתעשת, כדי שלא יקויים בנו מאמרו של רבי יוחנן: "ענותנותו של רבי זכריה בן אבקהולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו".

חדש! קו רכבת למכללה מכל הארץ
שנת לימודים ראשונה חינם
לבנות השירות הלאומי מיישובי הפריפריה,
במסגרת התיקון לחוק חיילים משוחררים

על מקום לימודים ומורים לא מהמרים! מקומך במכללה האקדמית לחינוך "תלפיות" בחולון

אם את בעלת כושר מנהיגות יוצרת

אקדמ-י'ה

שילוב לימודים תורניים במסגרת בתי המדרש "אביב" (חולון) ומודיעין (במודיעין)

שלושה ימי לימוד
סוף שבוע ארוך
לימודים חנים במסלול מצוינות!
אפשרות למעונות
פעוטון במכללה - בשביל השקט הנפשי שלך**
מערך הסעות מרוכזות מצירים מרכזיים: מצומת "קסם" ומתחנת רכבת צפון**
מלגת קיום בסך 5,000***

הגרשמות הראשונות שתקבלנה כדן לשנה"ל תשע"ה תזכינה בהטבה מיוחדת: השתתפות בסך 1000 בקורס פסיכומטרי חיצוני (מותנה בהצגת קבלה). לפרטים: 03-5128540

*ע"פ היתר המל"ג **ע"פ הצורך ***למתאימות בלבד

מכללת תלפיות - רחוב יטבתה 7 חולון. אתר האינטרנט: www.talpiot.ac.il
להרשמה: 071-500-800-1, 03-5128540, איד, ל: talpiot323@gmail.com

אשדוד